

ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕДОВИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Дослідження спрямоване на аналіз викликів і можливостей інтернаціоналізації вищої освіти в Україні в контексті воєнного стану. Розглядаються ключові тенденції, стратегії та передовий досвід у залученні міжнародних студентів, викладачів та дослідників, а також у розвитку академічних програм, мобільності та міжнародного співробітництва. Здійснюється порівняльний аналіз із західними країнами та країнами-сусідами, що дозволяє виявити переваги та недоліки української системи інтернаціоналізації вищої освіти.

Дослідження має на меті розробити рекомендації для подальшого покращення інтернаціоналізації вищої освіти в Україні в умовах воєнного конфлікту, сприяти збалансованому розвитку галузі та підвищенню її конкурентоспроможності на світовому рівні.

Ключові слова: інтернаціоналізація вищої освіти, воєнний стан, академічні програми, воєнний конфлікт, студентська мобільність, мовний сертифікат.

Abstract

This study aims to analyze the challenges and opportunities of internationalization in higher education in Ukraine within the context of the ongoing military situation. Key trends, strategies, and advanced practices in attracting international students, faculty, and researchers, as well as in developing academic programs, mobility, and international cooperation, are examined. A comparative analysis with Western countries and neighboring nations is conducted to identify the strengths and weaknesses of the Ukrainian higher education internationalization system.

The research aims to develop recommendations for further improving the internationalization of higher education in Ukraine in the conditions of armed conflict, promoting balanced sector development, and enhancing its competitiveness globally.

Keywords: internationalization of higher education, state of war, academic programs, armed conflict, student mobility, language certificate

Вступ

На сьогоднішній день інтернаціоналізація вищої освіти в Україні може бути оцінена як поступово зростаюча, але ще потребує подальшого розвитку. В Україні процес інтернаціоналізації розпочався із суттєвим запізненням і досі, незважаючи на певну активізацію в останні декілька років, здійснюється за відсутності національної стратегії і комплексних стратегій на інституційному рівні [1].

Результати дослідження

Декілька ключових аспектів, які можна врахувати у цій оцінці, включають:

1. Міжнародні програми: Україна активно розвиває міжнародні програми обміну студентами, викладачами та науковцями, такі як програми Erasmus+ та інші проекти співпраці з європейськими та світовими університетами.

2. Мовна інтеграція: Зростаюча увага приділяється навчанню англійської та інших мов для забезпечення більшого доступу до міжнародних студентів та викладачів.

3. Культурна взаємодія: Ініціативи для підвищення міжкультурної освіти та розвитку міжкультурної компетентності у студентів і персоналу університетів.

4. Наукові обміни: Заохочення наукових обмінів та співпраці з міжнародними науковими групами та проектами.

5. Студентська мобільність: Зростаючий інтерес студентів до навчання за кордоном та залучення іноземних студентів до навчання в Україні.

1. Міжнародні програми

Програми обміну студентами: Україна активно співпрацює з різними програмами обміну, зокрема з програмою Erasmus+. Це дозволяє студентам українських університетів навчатися або проходити стажування в університетах країн Європейського Союзу та на інших континентах. Такі обміни створюють можливості для збагачення академічного досвіду, культурного обміну та розвитку міжнародних зв'язків. Програми співпраці з міжнародними університетами: Українські університети активно розвивають партнерства з університетами з інших країн для спільних наукових досліджень, обміну досвідом та реалізації спільних проектів. Це допомагає залучати міжнародних студентів та викладачів до українських університетів і сприяє обміну знаннями та інноваціями. Участь у міжнародних наукових програмах: Українські науковці та дослідники беруть участь у міжнародних наукових програмах та проектах, що сприяє обміну знаннями та розвитку наукового співробітництва з іншими країнами. Мережі та асоціації: Українські університети долучаються до різних міжнародних мереж та асоціацій, таких як European University Association (EUA), International Association of Universities (IAU) тощо. Це дозволяє співпрацювати з університетами з усього світу, обмінюватися досвідом та впроваджувати найкращі практики у галузі вищої освіти. Всі ці ініціативи спрямовані на розширення міжнародного впливу та привабливості української вищої освіти для студентів, викладачів та дослідників з усього світу.

2. Мовна інтеграція

Другий пункт стосується мовної інтеграції в контексті інтернаціоналізації вищої освіти в Україні. Ось деякі аспекти цієї теми:

Навчання англійської мови: Українські університети активно розвивають програми навчання англійської мови для студентів та викладачів. Це сприяє підвищенню рівня мовної компетентності та забезпечує більший доступ до міжнародних студентів та викладачів.

Міжнародні програми навчання: Українські університети активно розвивають міжнародні програми навчання англійською мовою для приваблення іноземних студентів. Це включає бакалаврат, магістратуру та докторські програми.

Мовна підготовка для міжнародних студентів: Університети також надають підготовчі курси з англійської мови для міжнародних студентів, які потребують додаткового підготовчого часу перед вступом до основних програм.

Мовні сертифікати: Деякі університети вимагають від міжнародних абітурієнтів мовних сертифікатів, таких як TOEFL або IELTS, щоб підтвердити їхню мовну компетентність перед вступом.

Міжнародна комунікація: Викладачі та студенти активно залучаються до міжнародних проектів та досліджень, що вимагають володіння англійською мовою для ефективної комунікації з колегами з інших країн.

Ці заходи спрямовані на створення сприятливого середовища для міжнародних студентів та викладачів українських університетів та забезпечення їхнього успіху у міжнародному освітньому середовищі.

3. Культурна взаємодія

Культурна взаємодія в контексті інтернаціоналізації вищої освіти в Україні є ключовим аспектом, який сприяє розвитку міжнародного співробітництва та розумінню міжкультурних різниць. Українські університети розвивають ініціативи, такі як культурні обміни, міжнародні культурні фестивалі та семінари з міжкультурної комунікації, що сприяють взаємному навчанню та розширенню світогляду студентів та викладачів. Це допомагає підвищити толерантність, взаєморозуміння та культурну відкритість серед учасників освітнього процесу, що є важливим для побудови гармонійного міжнародного співробітництва та розвитку глобальної громадянськості.

4. Наукові обміни

Науковий обмін має великий потенціал для подальшого розвитку в Україні та сприяння інтернаціоналізації вищої освіти. Деякі перспективи в цій сфері включають:

Зміцнення наукових зв'язків: Продовження розвитку міжнародних наукових проектів та співпраці з відомими науковими центрами світу може сприяти обміну досвідом, технологіями та інноваціями.

Залучення висококваліфікованих науковців: Підтримка наукових обмінів та стажувань для

українських науковців в іноземних університетах і дослідницьких центрах може сприяти підвищенню рівня їхніх наукових компетенцій.

Міжнародна видимість: Участь у міжнародних конференціях, симпозиумах та наукових заходах дозволить українським науковцям представити свої дослідження на світовому рівні та збільшити їхню наукову видимість.

Створення мереж та партнерств: Розвиток міжнародних мереж і партнерств з іноземними університетами та науковими організаціями сприятиме обміну знаннями та створенню спільних дослідницьких проектів.

Створення інноваційних рішень: Науковий обмін може стимулювати розробку нових інноваційних рішень та технологій, що мають потенціал для застосування в різних галузях економіки та суспільства.

Загалом, перспективи в науковому обміні в Україні є відкритими та обіцяючими, адже це сприятиме зміцненню міжнародного співробітництва та розвитку наукового потенціалу країни.

5. Студентська мобільність.

Конкретизація місця і ролі основних суб'єктів процесу інтернаціоналізації вищої освіти, а також основних форм міжнародного співробітництва, дозволяють визначити комплексний підхід у розробці міжнародної діяльності сучасного університету як єдиної цілеспрямованої моделі. Метою інтернаціоналізації українських університетів є забезпечення високих міжнародних конкурентних позицій [2] шляхом формування високоефективної системи міжнародної академічної мобільності, здатної сприяти забезпеченню ефективної реалізації всіх завдань університетської освітньої та наукової діяльності.

Однак існують виклики, такі як недостатня інфраструктура для прийому міжнародних студентів, нестабільність політичної та економічної ситуації, а також необхідність подальших реформ у вищій освіті для підвищення якості та привабливості системи для іноземних студентів та дослідників.

Наведені виклики впливають на інтернаціоналізацію вищої освіти в Україні і потребують уваги та вирішення. Розглянемо кожен з цих викликів докладніше:

Недостатня інфраструктура для прийому міжнародних студентів: Цей виклик може включати обмежену кількість місць в гуртожитках для іноземних студентів, нестачу курсів іноземних мов або культурних програм, а також недостатню підтримку у вирішенні адміністративних питань. Розвиток інфраструктури, яка сприяє комфортному та ефективному перебуванню іноземних студентів, є важливим кроком для підвищення привабливості вищої освіти в Україні.

Нестабільність політичної та економічної ситуації: Політична та економічна нестабільність може створювати невизначеність щодо правил та умов для іноземних студентів та науковців. Це може призвести до втрати довіри та втрати інтересу до навчання або досліджень в Україні. Стабільність та прозорість у законодавстві та умовах для іноземних студентів є важливими для забезпечення сталого розвитку міжнародного співробітництва.

Необхідність реформ у вищій освіті: Для підвищення якості та привабливості вищої освіти для іноземних студентів та дослідників необхідно проводити системні реформи. Це може включати модернізацію навчальних програм, підвищення якості викладання та наукових досліджень, забезпечення доступу до сучасних технологій та інфраструктури, а також впровадження механізмів підтримки та адаптації для іноземних студентів.

Вирішення цих викликів вимагатиме спільних зусиль уряду, університетів, наукових установ та міжнародних партнерів. Лише шляхом системного підходу та реформ буде досягнута значна покращення в сфері інтернаціоналізації вищої освіти в Україні.

Для вирішення викликів, таких як недостатня інфраструктура для прийому міжнародних студентів, нестабільність політичної та економічної ситуації, а також необхідність подальших реформ у вищій освіті для підвищення якості та привабливості системи для іноземних студентів та дослідників, можна вжити наступні шляхи:

Розвиток інфраструктури: Інвестиції у розвиток університетської інфраструктури, такої як сучасні аудиторії, лабораторії, гуртожитки та інші зручності, щоб забезпечити комфортне навчання та проживання для міжнародних студентів.

Стабільність у політичній та економічній ситуації: Зусилля на державному рівні для забезпечення стабільності у політичній та економічній ситуації країни, що стимулюватиме довіру та залучення іноземних студентів та науковців.

Реформи вищої освіти: Проведення системних реформ у вищій освіті для підвищення якості освіти, вдосконалення методів навчання та оцінювання, розвиток міжнародних програм та партнерств з університетами інших країн.

Маркетинг та просування: Активна маркетингова діяльність для просування українських університетів серед міжнародних студентів та дослідників, використання інтернет-ресурсів та соціальних мереж для залучення уваги до можливостей навчання в Україні.

Розвиток міжнародних партнерств: Зміцнення співпраці з міжнародними університетами та організаціями для обміну досвідом, розробки спільних програм та проектів, що сприяють залученню та утриманню іноземних студентів та науковців.

Цікаві факти про залежність економічного розвитку країни та розвитку її системи освіти наводять О. С. Падалка та І. С. Каленюк. Вони доводять, що вищі навчальні заклади виступають основними генераторами і передавачами знань та інформації в новій економіці. Роль університетів у сучасному суспільному прогресі настільки велика, що західними дослідниками доведено взаємозв'язок розвитку освітніх закладів з економічним розвитком країни. Ті держави, які визнали пріоритетність розвитку освіти, змогли забезпечити стійкі темпи економічного зростання та перейти до постіндустріального суспільства [3]. Так, Б. Кналл описав замкнене коло бідності, пов'язане з відсталістю освітніх закладів. У цьому замкненому колі відсталість економіки зумовлює недостатність фінансування освіти, що спричиняє відсталість системи освіти та професійної підготовки. Наслідком останнього стає недостатність висококваліфікованих людських ресурсів, що у свою чергу не створює можливості для підвищення продуктивності праці. Низька продуктивність праці та повільні темпи її росту знову підтверджують відсталість економіки, яка вже не може виділити необхідні кошти для кардинальних змін. Провідні країни світу вже давно усвідомили пряму залежність між динамікою економічного розвитку та ефективністю національної системи освіти [4].

Висновки

Ураховуючи виклики, які створює військовий стан в Україні, у сфері інтернаціоналізації вищої освіти необхідно вжити комплексних заходів для подолання цих проблем. Потрібно активно розвивати інфраструктуру для прийому міжнародних студентів, забезпечувати стабільність у політичній та економічній ситуації, проводити реформи вищої освіти для підвищення її якості та привабливості, вдосконалювати маркетингові стратегії та просування українських університетів на міжнародному рівні, а також зміцнювати міжнародні партнерства для обміну досвідом та розробки спільних програм та проектів. Ці заходи спрямовані на забезпечення стабільного розвитку системи вищої освіти в Україні та залучення іноземних студентів та науковців незважаючи на внутрішні виклики.

Ці шляхи спрямовані на подолання викликів у вищій освіті та забезпечення стабільного розвитку міжнародної співпраці та інтернаціоналізації системи вищої освіти в Україні.

Існують кілька потенційних загроз і проблем, які можуть виникнути в контексті інтернаціоналізації вищої освіти в Україні, особливо в умовах військового стану. Ось деякі з них:

Погіршення безпеки: Військовий стан може призвести до загострення безпекової ситуації, що може вплинути на безпеку та комфорт міжнародних студентів та викладачів українських університетів.

Зменшення інвестицій: Нестабільність у країні може зменшити інвестиційний інтерес з боку іноземних університетів та студентів, що може вплинути на розвиток міжнародних програм та проектів.

Затримки в реформах: Політичні та економічні турбуленції можуть сповільнити реформи вищої освіти та впровадження необхідних змін для підвищення якості та конкурентоспроможності системи.

Зменшення міжнародних партнерств: Нестабільність може призвести до зменшення інтересу з боку міжнародних університетів та організацій до співпраці з українськими університетами та викладачами.

Збільшення конкуренції: Умови військового стану можуть збільшити конкуренцію у міжнародному освітньому ринку, що вимагатиме більшої ефективності та привабливості вищої освіти в Україні.

Для мінімізації цих загроз необхідно активно працювати над збереженням безпеки та стабільності, просувати позитивне враження про українську освіту на міжнародному рівні, залучати додаткові

інвестиції в розвиток вищої освіти та зміцнювати міжнародні партнерства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні: методичні рекомендації / Л. Горбунова, М. Дебич, В. Зінченко, І. Сікорська, І. Степаненко, О. Шипко / За ред. І. Степаненко. – К.: ІВО НАПН України, 2016. – 4 с.
2. Інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності сучасного університету: кол.моногр. / за наук. ред. К. В. Балабанова. Маріуполь: МДУ, 2017. 432 с
3. Падалка О. С., Каленюк І. С. Економіка освіти та управління: посібник. К.: Педагогічна думка, 2012. 184 с.
4. Альтбах П. Г. «Глобалізація та університет: міфи та реальність у нерівному світі», Вища освіта та управління, вип. 200410, № 1, С. 3-25

Мурга Сергій – аспірант групи 073-23, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: som1074@ukr.net.

Serhiy Murga – graduate student of group 073-23, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: som1074@ukr.net.